

Далекий простір (скорочено)

Ярослав Мельник

Ярослав Мельник

Далекий простір

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Габр Силк живе в майбутньому, де всі люди не бачать, а очі є лише слізними залозами. Різні датчики підказують, куди рухатися, і люди живуть у своєму близькому просторі. Та якось Габр "прозріває", бачить очима, але він вважає, що це хвороба...

Державне Об'єднання – багаторівневий мегаполіс, що висить у повітрі. Мільйони його сліпих мешканців не знають, що таке сміх, радість, ейфорія, краса, бог, свобода. Ці слова лише входять до словника архаїзмів. Усі книги, у яких йшлося про те, що люди колись були красивими, у яких була найменша згадка про те, що люди колись бачили, у яких оспівувалася краса, – були знищені. По одному екземпляру таких книг зберігається у таємних засекречених архівах. Незрячі – це недоглянуті, зігнуті до землі, вдягнуті у лахміття істоти, які живуть у сталевих бункерах, які їдять їжу, якою їх забезпечує держава. Вони "читають" пальцями, пересуваються за допомогою пневмопоїздів і гвинтопланів, вчаться розрізняти перешкоду чи іншу людину зі щоразу більшої відстані.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Частина I

Габр приїхав у диспансер і за допомогою акустичних датчиків рухався до потрібного кабінету. Як і його однолітки, Габр відчував перешкоду, не доходячи 1 м 30 см. Це був заліковий рівень випускного іспиту. На змаганнях коледжу шостого розряду, який він колись закінчив, він угадав перешкоду, не доходячи 2 м 5 см. Світовий рекорд – 17 м 33 см, але Габр пишався своїм досягненням. На відстані пів метра він міг визначити загальну форму предмета, а на відстані 20 см – матеріал, із якого був зроблений предмет. Усе це входило в обов'язкову програму коледжів шостого розряду, а Габр був здібним учнем.

Диспансер знаходився у Міністерстві контролю – лабіринтовій споруді, у якій орієнтувалися за допомогою акустичних датчиків Обра. Коли Габр зайшов у кабінет, йому сказали, що він у надійних руках: його захворювання рідкісне, але відоме медицині. Основне – виконувати вказівки Міністерства контролю і нікому про це не говорити. Галюцинація простору відома психіатрії споконвіку, були навіть випадки

масового психозу. Габр сказав: "Але ж простір існує". Йому відповіли, що існує лише близький простір. І хай би де перебувала людина, вона завжди в зоні близького простору, у якому має затишок і відчуття безпеки. А Габр бачить галюцинації, відомі в медицині під назвою "далекий простір". Це наче запальний процес в апендиксі, який шкодить тілу. Адже очі – рудимент, вони – лише вмістилище слізних залоз. Габру сказали не хвилюватися: Державне Об'єднання, його інститути, які існують уже сімнадцять числень, і лікарі вилікують його. Для цього треба приймати ліки, а на очах носити пломби.

Пломби – рідкісний і стародавній засіб боротьби з психозом далекого простору. Колись, до винаходу активних мозкових агентів, що пригнічують галюцинаційні центри, це був єдиний засіб порятунку від марення. Пломби знаходяться у Головному сховищі Третього відділу Міністерства незатребувані, для таких от виняткових випадків, як його.. Поки пломби шукали, Габру наклали на очі прокладки і наказали пити біцефрасол.

З диспансеру Габр пішов до станції закритого експреса. Він чув і відчував, як навколо сновигають люди, не натикаючись, обходячи один одного. В салоні закритого експреса він йшов на сигнал індикатора, вмонтованого в його крісло. Закритий експрес працював у звичайному режимі пневмопоїзда. Чоловік їхав до Мічхока і читав газету: його пальці ковзали по отворах букв і слів.

У Мічхоку жив професор Мокр. Він з великою радістю зустрів Габра. Виявилося, він не тільки пам'ятав здібного студента, а й стежив за його рідкісними, але значущими публікаціями. Мокр говорив Габру, що не варто було ходити до Міністерства, не можна бути таким наївним: "У Міністерстві ніколи не скажуть тобі в лице, що вони думають про тебе і що планують". Габр сказав, що просто хотів вилікуватися. Хлопець не міг пояснити, що з ним відбувалося. Коли це сталося вперше, він заціпенів. Професор слухав пояснення Габра дві години, та зрозуміти того, що відчував Габр, не міг. Мокр не заперечував, що існує щось невідоме. Колись професор працював у Секретному Архіві Управління мікробіології і натрапив там на дивні книги тисячолітньої давності. Вони були зовсім порожні, там нічого не було написано. Тисячі абсолютно порожніх сторінок. І професор тоді подумав: а що, як колись у людини були невідомі їм органи почуттів? Можливо, те, що Габр "чує" своїми слізними залозами, це і є? Сприймає те, чого не сприймає ніхто. Габр хотів позбутися цих відчуттів. Він говорив, що в нього вривається далекий простір, він ніби відчужується від усіх і від себе.

Після цієї розмови з професором Габр кілька днів сидів, замкнувшись у своїй квартирі, на роботу не ходив. Якось вийшов прогулятися по Центральному Бульвару. Він так і не випив жодної призначеної таблетки і почувався злочинцем. Через кілька днів йому мали поставити пломби на пів року. Раптом він зірвав із очей обидві прокладки. Навколо ворухився мурашник якихось чудовиськ: закутані в лахміття, зігнуті, вони чомусь дуже повільно, як п'яні, рухалися туди-сюди. Їхні обличчя, опущені до землі, виражали заглиблену в себе турботу. Габр швидко ковтнув таблетку біцефрасолу і очі затягло серпанком.

Чоловік почав вести щоденник. Він записав, що раніше в ньому жив тільки жах від галюцинацій, а після відвідання Міністерства контролю оселився ще й страх.

Якось о третій ночі до Габра подзвонив незнайомець і сказав не накладати пломби. Вони домовилися про зустріч, і Габр приїхав на вказане місце гвинтопланом. Люди мегаполісу переміщалися за допомогою гвинтопланів і пневмопоїздів, але відчуття переміщення у них не було: рухався тільки час, а вони, оточені близьким простором, залишалися у тій самій точці.

Незнайомець виявився літнім чоловіком. Від нього пахло недоглянутістю і характерним для квадрату 4-Б дезінфікуючим присмаком. Чоловік признався, що живе в тій смердючій дірі. Його друзі з Міністерства контролю повідомили, що Габр має психоз далекого простору. Старому було 80, колись він теж мав психоз далекого простору і також пішов до негідників у Міністерство контролю. Вони вдягли йому пломби і пів року глушили мозок біцефрасолом. Чоловік звільнився від галюцинацій, але вже не міг жити, як усі... Незнайомець говорив, що Габру відкрилася правда. Світ у якому вони живуть – це світ сліпців, баранів. Габр потрібний групці людей, що живуть в квадраті 4-Б. Ці люди колись усі бачили, а потім були знову осліплені. Їм потрібний зрячий, щоб пробратися до Центрального Електронного Управління і зробити дещо, щоб світ сліпих зникнув. Габр мусить в Управлінні квадрат 4-Б поміняти місцями з квадратом 4-А. Треба переплутати їм карти. Акустичні орієнтатори зійдуть з розуму, ніхто нікого не знайде, ніхто не буде знати, де він. Світ, де знушаються над свободою, зникне. "Мені треба подумати", – сказав Габр.

Він повертався до себе приголомшений. У щоденнику записав, що не знає, що робити. Габр отримав листа від своєї дівчини Ліоз, яка писала, що переживає, бо він десь зник.

Щоб перевірити те, що сказав йому незнайомець, Габр їхав на швидкісному пневмопоїзді до моря. Чоловік говорив тоді, що Габр поки що бачив гній життя: потворні конфігурації будівель, бруд і купи розкиданих всюди відходів.

Габр вийшов на майданчик відкритої станції – і зіщулювався від пориву холодного вологого вітру. Відчув під ногами хрусткий пісок. Довго йшов, орієнтуючись тільки на далекий шум, бо тут не було акустичних маяків. У цих місцях знаходилася зона Y, де можна було пересуватися, покладаючись тільки на власні органи чуття. Лише окремі диваки їздили в ці зони. Державне Об'єднання не забороняло таких поїздок, воно вважало себе демократичним утворенням, але люди чомусь не дуже поспішали сюди.

Його ступні вже були мокрі. Він постояв кілька секунд, а потім рушив по вологому піску боком до вітру. Габр пам'ятав, як колись батьки привезли його до моря, він ішов уздовж шуму і зовсім нічого не відчував – ні батьків поруч, ні себе. Це був дивний стан. І він випадково тоді наткнувся на когось, у мегаполісі такого з ним ніколи не траплялося. Вони обидва впали у воду, а батьки з жахом кричали, намагаючи його руками у воді, і потім швидко поїхали додому.

У прим-університеті, де два роки йому викладали психіатрію, він дізнався, що хворобливе почуття втрати близького простору, яке він зараз відчував, називається

шизофренічним: людині починає здаватися, що її немає. Раптом він зірвав прокладки з обох очей. З усіх боків на неосяжній широчині блакитного простору до нього мчали веселі вали. Сонце схилилося до горизонту. Незрозумілі, незнані йому раніше звуки виривалися з його рота й тонули в гулові стихії. Якщо б він не кричав, його серце розірвалося б. Якісь прекрасні білі істоти носилися над ним, вигукуючи пронизливі звуки...

Габр приїхав до Ліоз і розповів їй про все, що з ним сталося. Дівчина кохала його, але говорила, що йому треба лікуватися від божевілля. Хлопець не звинувачував її, бо вона просто нічого не розуміла.

Вдома до нього подзвонили з Міністерства контролю і нагадали, що він забув прийти на прийом: пломби вже доставлені.

У випадковій кав'ярні, де Габр хотів заспокоїтись, він почув гру на скрипці. Музика скрипаля губилася в шумному накуреному повітрі. Габр вийняв записну книжку і пробіг по ній пальцями. Це були адреси, які йому дав незнайомець. Гра скрипки будила в хлопцеві нещодавно пережиті почуття біля моря. Він підійшов до скрипаля. Вони завели розмову. Габр сказав, що музика скрипки будить щось у його душі. Скрипаль пояснив, що це дуже стара музика, у нотному сховищі її не знайти. Скрипаля вчив грати його вчитель, а того – ще інший вчитель. Люди не розуміли цієї музики, а скрипаль грав тут іноді, поки електронщики відпочивали.

У кав'ярні Габр зняв з очей прокладки і побачив темну вогку печеру з голими залізобетонними стінами. За потворними столиками, згорбившись, сиділи вже знайомі страхітливі істоти в ганчір'ї, напівголі, курили; опустивши голови донизу, смоктали через трубочку оргнапій. Частина їх смикалася в кутку. Щось проникало крізь відчинені двері – і, не доходячи, гасло в кутах. Істоти, схожі на тіні, сиділи і рухалися, ледь видні. Габр підвівся – близького простору не було. Не було жодної потреби в нього вслухатися. Він ішов, обходячи столики й істот. Він відчув себе зовсім іншим. Якась людина повільно пробиралася за ним слідом. Не дійшовши кілька метрів, вона зупинилася, стискаючи в руці пошуковий індикатор. Людина на щось чекала, не хотіла входити в близький простір Габра. Навіщо вона йшла до нього? Навіщо зупинилася? Хто вона?

Вулиця – голий залізобетон – гула й здригалася від магніт-блоків, що проносилися на сусідніх рівнях, під ногами і над головою. Зліва, крізь штанги кріпильних конструкцій, проглядало сонце, та Габр навіть не знав, що це таке. Бляклі істоти пропливали повз нього. З верхнього рівня, струшені магніт-блоками, відпадали частинки бетонного покриття. Зяяли отворами залізні опори.

У щоденнику Габр записав, що починає звикати бачити. Він любить ці нові почуття, він наче прокинувся. Хочеться орієнтуватися за допомогою очей – це зручніше, простіше, це не порівняти з почуттям близького простору. Але хто він тоді? У цьому мегаполісі. У цьому Державному Об'єднанні. Де тоді його місце?

Ліоз написала хлопцеві ще одного листа, у якому благала про зустріч.

Габр прийшов за рекомендацією незнайомця – Окса Ньюпра, до священника. Вони

сиділи біля каміна, господар брав щипцями поліно і підкладав у вогонь. Пояснив, що це старий обряд, в усьому Державному Об'єднанні не знайти більше десяти камінів. Священник – теж рідкісне явище у цьому світі. Габр ніколи не чув про Бога. Священник говорив, що Бог – це нескінченність. Він далеко. "Але ж далекого простору немає", – затамувавши подих, вимовив Габр. "Він є, – тихо відповів співрозмовник. – Якщо Окс послав вас до мене, значить, ви вже стикнулися з ним. Вам нема чого прикидатися". Габр почервонів. Від чоловіка Габр дізнався, що зір – це здатність сприймати далечінь. Сам священник не бачив, але вірив у це. Якщо є Бог, значить, є нескінченність, значить, є далекий простір. Якщо немає далекого простору – значить, немає протяжності, немає нескінченності, немає Бога. Бог всемогутній, і він не може жити тут, у тісній клітці. Він не може душитися в мегаполісі. Габр признався, що був біля моря і бачив нескінченність. Священник заперечив, сказавши, що Габр не міг бачити нескінченність, бо нескінченність – це Бог, а Бога нікому не дано бачити. Так написано в їхніх святих книгах. Бог за гранню сприйняття. Габр нічого не відповів. Священник запропонував йому приєднатися до їх групи. Вони живуть ніби у підпіллі. Та Габр не міг зрозуміти, як можна постійно сидючи у цій кімнаті, зачинившись, думати про далекий простір. Його треба бачити... Священник вважав, що далеке пізнається розумом, зовсім не обов'язково виходити зі своєї кімнати, щоби пізнати "далеке".

Габр повертався додому і думав. Людина, що приймала його щойно у себе, була розумною, розумнішою за нього. Однак... Ця людина багато розуміла, але тільки розуміла, проникаючи розумом за межі своєї келії. Проте вона не знала. Була відрізана від істини. Священник говорив про те, чого не знав.

Надворі починався дощ. Габр звільнив очниці від прокладок. Йому хотілося ще раз зустрітися з далеким простором. Він бачив небагато істот, що снували туди-сюди, темні і страшні штанги кріплень – сотні, тисячі штанг різної товщини. Габр взявся за поручні і перекинувся через них. Рівні, за якими неслися магніт-блоки, подекуди перетиналися потворними трубами пневмоекспресів, зменшувалися в міру їх множення. Їм не було кінця-краю. Над собою побачив таку ж картину. Про те, де вони живуть, ніхто не знав. Ніхто не замислювався, зачинившись у своїй квартирці, знаючи тільки маршрут на роботу і назад, на свою вулицю.

Після дзвінка з Міністерства контролю він не наважувався повертатися додому. Але куди подітися і що робити, він так і не знав. Вже сидючи у гвинтоплані, згадав про Ліоз і поїхав до неї. Та зустріч з Ліоз закінчилася погано. Хлопець признався їй, що бачив далекий простір, а потім відчув, що в кімнаті хтось є. Він зірвав з очей прокладки і побачив, що якісь створіння – фігури в ковпаках, з якимись приладами в руках хочуть схопити його... Коли Габра виносили, кошлата сіра істота – Ліоз, бігла поруч і примовляла: "Я завтра прийду до тебе, чуєш? Все минеться в тебе, я вірю. Все буде гаразд, Габре. Вони тобі допоможуть. Мені сказали, що через пів року ти будеш такий, як був. Я так хочу, щоб ми були щасливі..."

Габр прийшов до тями у диспансері. Хтось, вдаючи з себе лікаря, говорив до Габра, що тепер на його очах плумби, тож видіння більше не повторяться, він швидко прийде

до тям. Чоловік питав хлопця, чи відчув він радість, побачивши ті всі страхіття. Людям, які живуть у Державному Об'єднанні, ні до чого Габрова "істина".

У цих людей був навіть щоденник хлопця, який їм дала Ліоз. Габра переконували, що Державне Об'єднання робить усе, щоб життя людей було безпечним, комфортним, автоматизованим. Тому нікому не потрібна його "правда". Чоловік відчував, що закріплений у якомусь контейнері, який щільно охоплював зверху його тіло. Кожного дня йому збільшували дози біцефрасолу, вводили заспокоювач Зобра, застосовували електрошок та навіть планували хірургічне втручання у мозок.

В цей час Міністерство контролю розшукувало Окса Нюрпа, щоб знищити.

Якось Ліоз прийшла провідати Габра. Вона говорила, що їй було дуже погано, тому її забрали батьки. Хлопець сказав їй, що вона зробила велику помилку, коли подзвонила по "лікарів". Габр обіцяв їй, що вони втечуть звідси далеко, до моря, до гір. Він буде розповідати їй про те, що бачить, через нього вона відчує цю безкінечність. Він розповість про красу, про Бога, про далекий простір. Він добуватиме їжу, яка не обов'язково має доставлятися Центральним розподільником. Якщо людина бачить, вона здатна добути собі їжу сама, вона може бути незалежною. В істериці дівчина закричала, що це все брехня. Він почув, як вона впала, забилася в судамах. До хлопця знову застосували електрошок із подальшим зануренням у двотижневий транс, його свідомість відключили до повного одужання.

Оглушливі удари, що лунали з усіх боків, змусили Габра отямитися. Він лежав, затиснутий бокс-кришкою, і здригався. Тремтіла вся бокс-палата. Щось сипалося зі стелі, з гуркотом відвалювалося. Габр ще не знав, що його звільняє Окс зі своїми друзями...

Його перенесли у Прозору Пляму, де локатори Міністерства не могли знайти Окса і його спільників. Окс покликав жінку на ім'я Нія, яка почала знімати пломби з очей Габра. Та це було неможливо, бо потрібен був андростілл. Окс радів, що вдалося врятувати Габра, хоч восьмеро його людей загинули. Коли знайшли андростілл, Нія скинула з очей Габра пломби. Та коли Окс спитав, чи він бачить, Габр відповів, що ні. Окс закричав: "Вони його встигли осліпити"...

Внизу, оточене лісом, лежало озеро. Недалеко проносилися гвинтоплани, та їхні локатори не могли помітити Прозору Пляму. Габр і Нія (вона була трохи старша за нього) сиділи і розмовляли. Було чути спів птахів, плескіт хвилі. Нія розповіла, що колись давно теж бачила. Зараз вона не вірила в Окса, в його справу. Але тут їй було краще, ніж в мегаполісі. Було холодно, Габр обійняв її зіщулені плечі. Дивно було обіймати чужу жінку і думати про Ліоз. Хлопець зізнався Нії, що його не встигли засліпити. Він бачить. "Я знаю, - сказала Нія. - Я це відчула. Ви поводили себе як зрячий. Одну секунду. Я здогадалася". Габр сказав, що збрехав тому, що не хоче бути виконавцем чийось волі. Нехай і шляхетної. Спочатку, коли він був сліпим, то був гвинтиком в одних руках. А тепер, використовуючи його розгубленість, виняткову, незрозумілу ситуацію, хочуть зробити його гвинтиком в інших руках. "Стільки поколінь, - говорила Нія, - стільки покладених життів. Вся ця база, ці загони людей - все

існувало й існує лише для однієї мети, яку мусили здійснити ви". Габр говорив, що не хоче знищувати мегаполіс, де живуть дорогі йому люди: старий музикант, священник, дівчина... "Вони шукали зрячого – і знайшли його. Але те, що вони задумали, міг зробити тільки сліпий. Тільки", – сказала жінка. Вона плакала. Габр сказав, що не розуміє. "Технічно – тільки зрячий. А психологічно – тільки сліпий. Тому що... тому що зрячий не буде настільки озлоблений, щоби не бачити нічого навколо. У зрячого залишається весь світ, навіщо йому губити мегаполіс, чийсь світ? А в них... У них усе це відібрано людьми з мегаполіса. Їм нема чого втрачати..." – говорила Нія. Габр бачив, що жінка, на відміну від людей у мегаполісі, виглядала доглянутою. Вона призналася, що коли ще була зрячою, вирішила стежити за собою. Навіть після того, як її осліпили, вона розчісує волосся, вдягається нормально, бо уявляє, що її хтось може бачити.

Окс здогадався, що Габр клеїть дурня. Габр виправдовувався, що спочатку дійсно не бачив, зір повертався поступово...

Тим часом Ліоз лікувалася, бо її батько вважав, що вона хвора, як і Габр. А в мегаполісі з'явилася новина, що в одній з диспансерних лікарень сталася пожежа, у якій загинуло дев'ять чоловік персоналу.

Між Оксом і Габром відбулася важлива розмова. Старий розповів про Прозору пляму, у якій нема орієнтаторів, тож люди тут самі по собі. Габр має стати їхніми очима, він для них на ціну золота. Багато років вони чекали і шукали зрячого. Окс сказав, що зрячі час від часу народжуються всі ці числення, але Міністерство контролю їх виловлює і знешкоджує. Колись дуже-дуже давно виникла група, потім партія, що складається з колишніх зрячих. Одне покоління працювало для іншого, і ось нарешті зрозуміли: доки вони будуть сидіти в квадраті 4-Б, зробити щось неможливо, бо там усе під контролем. А спроби влаштуватися поза мегаполісом завжди провалювалися. Та тепер створена Прозора Пляма. Тут уже жило третє покоління. У квадраті 4-Б Окс був просто жебраком, це було його прикриття. Усі, хто колись бачив світ, доживали у квадраті 4-Б. Окс сказав, що Габра "здала" його дівчина: вона зателефонувала в "екстрену допомогу" і за ним приїхали. А її татусь працює в апараті Державної Народи. Він і викликав кого треба.

Окс переконував, що уже заплачено надто велику ціну, тому Габру нема куди подітися. Поза Прозорою Плямою його виловлять за кілька днів, він не встигне нікуди втекти. А зупинить мегаполіс – стане вільним птахом. Окс не думав, що буде з ним і його однодумцями, коли мегаполіс загине. Головне, що страшна сила зникне. Не буде наступних поколінь, не буде більше нехтування істиною, красою.

Габр сказав, що йому не хочеться знищувати мегаполіс, бо там його близькі. Окс сказав, що там живе його дочка і ще дехто. І в усіх, хто у Плямі, хтось там є. Але мета їхня вища. "Це налив на здоровому тілі. Мегаполіс – це огидний смердючий налив, і він мусить бути знищений", – твердив старий. Він дав Габру блок, який треба було замінити.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Частина II

Габр поспішав з Прозорої Плями в мегаполіс – нагромадження окремих рівнів і перехресть, хитросплетіння залізобетону і сталі. Габр відчував щось чуже, нове, страхітливе. Що сталося? Хіба не тут він провів дитинство, юність, не тут закінчив коледж, прим-університет, пізнав першу жінку? Він не міг повернутися в цей світ як у свій. Все, що було дорогим, знайомим, стало болючим. Зблизька мегаполіс був іще жахливішим, ніж здалеку. Він тихо гудів, темний, закриваючи собою весь світ. Гвинтоплани проносилися то тут то там, на різних рівнях мегаполіса, прямуючи відповідно до заданого маршруту. Мегаполіс нагадував моторошних розмірів фабрику життя. Люди живуть усередині лабіринту, за допомогою якого (його техніки та електронної начинки) Державне Об'єднання організовує їхній затишок та існування.

Тікати від мегаполіса можна було тільки до Окса, а той штовхав його назад. Третього шляху не було: поза Прозорою Плямою тебе рано чи пізно намацають локатори і виловлять. І тоді кінець життя – чи сліпота і квадрат 4-Б, а отже, знову Окс. Окс – він теж був пасткою, лише з іншого боку.

Габр рухався вздовж мегаполіса. Колони були немислимого діаметру. Габр знаходився ніби під височенним мостом, перекриття подекуди розривалося і в отворі, задерши голову, можна було побачити перекриття наступного рівня. В одному місці він побачив чийсь кістки і черепи, розкидані як попало. Габр планував лізти по виступах колон, поки не потрапить туди, де зупинено час. Там, високо-високо, на своїй вулиці, він зайде в знайому кав'ярню і буде слухати музику, забувши про все. Він викреслить із пам'яті Окса, Ліоз. У Міністерстві контролю попросить відібрати у нього не тільки зір, але і пам'ять останніх подій.

...Ліоз записала у щоденник, що Габр повернувся. Вона з батьками думала, що він загинув під час пожежі в диспансері. Два тижні дівчині кололи заспокоювачі і водили на електрошок, бо вона не могла спати і весь час кричала від якогось жаху. Її тато з мамою винесли всі речі, пов'язані з Габром, і ходили за нею навшпильки. Вона поступово почала приходити до тями. І ось він знову зателефонував. Дівчина продовжувала кохати, та батьки стежили за нею і нікуди не пускали.

Габр уже кілька днів знову жив у своєму квадраті, і за цей час він звик до істини. Якось він пішов до друга, який звався Шилг. Габр побачив маленького, сутулого, з опущеною кудлатою головою, чоловіка. У його волосся заплуталося різне сміття. Габр сказав другові: "Ти живеш у страшному бункері, брудному й обплутаному павутинням. Сам ти теж жахливий, весь у якихось об'їдках. А твій будинок висить у повітрі разом із вулицею, твоєю фірмою, разом із усім. За контрольною смугою, за бар'єром, – прірва, розумієш? Під нами ще сотні рівнів. А справжня земля там, далеко внизу... А найголовніше – ви всі живете, нічого не бачачи". Та Шилг не міг цього зрозуміти, він радив Габрові виспатися і взятися за роботу.

Після відвідин друга Габр вирішив дійти до контрольної смуги. Туди довелося

добиратися цілу годину. Але Габр знав: кінець повинен бути. Квадрат має скінчитися. Він хотів знати, що за будинком і що за квадратом. Контрольна смуга була зовсім інша, ніж по краях вулиці. Тут, де закінчувався квадрат, її ширина сягала декількох десятків метрів. Бар'єром були ґрати, за якими не було видно продовження рівня. Поглянувши зблизька, Габр побачив, що рівень таки продовжувався там, далеко, де теж стояла ледве помітна сітка. А між двома ґратами з'яяла прірва, каньйон. Дна не було видно. Це був обвал. Провал, однак, перерізало кілька справних пневмотруб. На уламках балок, що стирчали звідусіль, висіли зогнілі рештки речей, шматки меблів. Скільки минуло числень від дня катастрофи? І чому люди, що живуть поруч, за сто метрів, нічого про це не знають? Хто їм розповість?

Згодом Габр навідав маму. Він був вражений, побачивши страшну істоту, яка повзла до нього рачки. Матір була зла на Ліоз, називала її дурепою і не хотіла, щоб син одружувався з нею. Ще дитиною мама покинула Габра з батьком, знайшла іншого чоловіка і народила дочку.

Габр сказав матері, що бачить її, усю в ганчірках, бачить, що вона повзає навкарачки. Мати пояснила, що просто втомилася. Вона не могла зрозуміти того, що говорив син, просила його заспокоїтися і навіть дозволила одружитися з Ліоз.

Як тільки Габр вийшов від матері, його оточило кільце з трьох боків. Люди із пошуковими індикаторами в руках наближалися до нього. Габр кинувся до голови акустичного маяка, яка оберталася над бункером пневмостанції. Однак попереду теж були люди у шоломах. А ззаду було чути тупіт, його наздоганяли. Ще секунда – і якась дивна група вибігла з-за рогу. Габр зрозумів, що ці люди у цілковитому керуванні Центральної Орієнтуючої Станції. Починалася погоня. Габр підбіг до бар'єра, перемахнув через нього і став ногою на залізний виступ колони. Внизу, на глибині сотні метрів, було видно сталеві дахи будинків наступного рівня. Залізна перекладина проходила зовсім поруч, Габр ліг на неї і поповз під перекриття. А в цей час повітря заповнювалося тріском гвинтопланів, що підлітали з усіх сторін.

Гвинтоплани підлітали з трьох сторін. Внизу, на глибині доброї сотні метрів блищали дахи кварталів нижнього рівня. Ліворуч і праворуч – на відстані провалля – чим далі, тим більш численні, зникали вдалині тисячі великих і менших колон, на яких спочивали гігантські тримальні конструкції. Габр поповз у напрямку естакади, яка перерізала порожній простір між рівнями: подалі від квадрату, де жила, ні про що не відаючи, його мати. Гвинтоплани все кружляли навколо. Чому ж вони його не беруть? Габр рухався далі. Один із гвинтопланів мало не зачепив його хвостом. Габр, ризикуючи впасти, підняв голову: з видутих днищ віялом стирчали на всі боки щупальця пошукових антен. До естакади залишалося якихось двадцять метрів.

Коли до естакади залишалися метри, один із гвинтопланів, що висів над головою, смикнувся і різко пішов униз. Те саме повторив наступний, почувся свист інших, які підлітали. Габр сягнув рукою до кромки естакади і підтягнувся, намагаючись видертися на площину. Гвинтоплани тепер обсіли його з усіх сторін. Бік найбільшого з них раптом розчинився, і з нього висунулися залізні щупальця. Вистромлюючись у

напрямку до нього двома паралельними лініями, вони швидко досягли його спини і застигли за кілька сантиметрів. І відразу між них полетіла, розмотуючись і входячи в пази, тонка сталь. По ній вже бігли люди в шоломах.

Габр ліг на живіт і останнім зусиллям кинув тіло на площину перекриття. Тепер він стояв за два кроки від магніт-блоків, що проносилися по рейках зліва, на його рівні. Магніт-блоки пролітали безперервним потоком, на скаженій швидкості. Габр озирнувся: люди в шоломах із аерофорсами в руках бігли щодуху, керовані з великого гвинтоплану. Всі антени тепер були спрямовані в його бік. Порятунком, якщо він взагалі існував, міг бути пов'язаний лише з магніт-блоками.

Його нудило, а перед очима кружляли кола. Він вчепився за лінію електропередач, добрався до колони, по якій почав рухатися за допомогою одягу, який зв'язав вузлами. З неймовірними зусиллями він добрався до даху електробудки. Звідси до навісного магніту було дострибнути нескладно. Він побіг по магніту, не звертаючи уваги на нудоту і темряву в очах. Під ним миготіли, пролітаючи на шаленій швидкості, ковші. Ні про що більше не думаючи, подумки попрощавшись із життям, він, обдертий до крові, голий, промерзлий, мертвим вантажем звалився вниз...

...У своєму щоденнику чоловік записав: "Шлях Окса мені не підходить. Якщо мене осліплять, треба буде зайнятися ідеєю Окса, і служити їй і йому в Прозорій Плямі. Але я не зможу! Я відчуваю: це не моє. У мені немає і не буде необхідної злості. Ні, я тоді просто вб'ю себе. Я не повинен датися в руки людям із Міністерства контролю, інакше всьому кінець. Мені треба якось утікати – і від Міністерства контролю, і від Окса. У моїй кишені лежить той блок. Вони чекають, вони підштовхують мене. Я ось-ось маю зустрітися з тією людиною, і тоді все. Я боюся одного: якщо я це зроблю, там, далеко-далеко, не зможу бути щасливим"...

...Коли Ліоз добиралася в університет, Габр вислідив її і біля якогось лабіринту складських приміщень схопив. У кутку він звалив Ліоз на землю і сів поруч. Він бачив, що Ліоз – жалюгідна істота, одягнена в щось подібне на мішок, із розпатланим волоссям. Вона вся тремтіла. Очі її були заплющені. Вона просила не вбивати її. Габр намагався все пояснити, та вона не йшла йому назустріч. Навпаки, називала його хворим, а сама випила заспокоювач і кликала на поміч людей. Габр вдарив її по лиці. Дівчина стала тікати, вдаряючись до залізних стін. Її обличчя було в крові.

Ліоз від нього втекла. Він рушив у протилежний бік, до контрольної смуги. Перейшов її і перекинувся через бар'єр: дивився і дивився вниз, на магніт-блоки, що пролітали в глибині каньйону. Раптом хтось сильно штовхнув ззаду, і його тіло перемістилося вниз. Чийсь руки схопили Габра за ноги, підняли високо. Йому вдалося вирвати одну ногу і вдарити нею когось, хто стояв позаду. Габр звалився по іншу сторону, повис на руках над прірвою. Лише тепер він побачив тіні в ковпаках із пошуковими індикаторами в руках. Не зволікаючи ні секунди, Габр на самих руках почав рухатися вбік. Ще за кілька секунд підтягнувся і перестрибнув назад за бар'єр, на контрольну смугу. Чоловік зрозумів: істоти хотіли скинути його в прірву!

...Тим часом Окс вів спостереження і обробку Габра. У разі подальшого опору

наказував застосувати ін'єкції фазоліна з наступним логічним навіюванням. А операцію наказував починати після перевірки психологічної готовності виконавця...

...Габр впав з магніту у вугілля. Габр лежав у темряві, тримаючись за побите плече, і слухав гуркіт состава. Без зупинок, не знижуючи швидкості, состав летів і летів. До кінця другої години Габр прийшов до тями. Він утік у них з-під носа – ось тобі і вся могутність! Він, один, маленький, беззбройний – і вони: десятки, сотні, озброєні приладами, гвинтопланами, аерофорсами. І вони не змогли його схопити. Вони не врахували, що людина може не зламатися перед обличчям видимої могутності.

Габр вирішив триматися, не втрачати надії. Состав зупинився раптово, так що Габр пролетів до протилежного кінця магніт-блоку і закричав, боляче вдарившись вже раніше травмованим плечем. Він приготувався до найгіршого. Ківш перевернувся, і Габр разом з вугіллям полетів у прірву. Зрозумівши, що може бути похований заживо, Габр поповз до стінки і там, намацавши дугоподібні виступи, став дертися вгору.

Вгорі, по краю залізної ями, ходили якісь люди. Габр не став ховатися і покарабкався далі, щоб дізнатися, яка його доля, дізнатися, що робити. Незабаром він переконався, що знаходиться, швидше за все, в запаснику якогось підприємства. Люди ходили з незрозумілими інструментами, щось підкручували по периметру ями. Він почекав, поки вони відійдуть подалі, і вибрався назовні, побіг по тунелю до виходу.

Тунель виходив на залізобетонне поле, з усіх боків обгороджене бар'єрами. Габр переліз, за бар'єром були ліфти, якими робітники поверталися додому, в житлові квадрати. Затишна тепла кабінка швидко понесла його вниз і незабаром зупинилася: Габр натиснув випадкову кнопку. Йому було однаково.

Вулиця кишіла людьми, вони йшли, тримаючись правого боку. Тут, у натовпі істот, які никали туди-сюди, оголений, він почувався незатишно. Габр різко звернув у перші-ліпші двері довгої залізної будівлі, хтось ішов за ним. У кінці коридору були сходи, і він почав підніматися ними. Сходи йшли ще вище, а поруч – кришка люка. Габр відкрутив його і відскочив – на нього повалила пара. Пари було стільки, що забивало подих, але Габр не поспішав назад. Він відчував, як, задубілий, поступово відтає, як зігрівається кожен орган всередині. Чоловік спустився вниз, на якусь гладку мокру підлогу, і в майже цілковитій темряві почав пробиратися вздовж стінки. Тут було багато людей. Габр нічого не розумів, і йому здавалося, що він поринув у якийсь приємний і солодкий сон. Раптом зникло все – і мегаполіс, і усвідомлення того, де він знаходиться, в якій ситуації. Габр ступив іще кілька кроків і наткнувся на чиєсь гаряче мокре тіло. Минаючи тіла, він пробирався далі й далі. Він взагалі не пам'ятав, хто він і що він. Увесь світ із усіма проблемами зник, розчинився в його відчуттях, у співі його тіла. Лінії тіл, круги й овали, породжували дивне відчуття. Габр намагався вловити межу, яка відділяла б голову від шиї, шию від плечей і грудей. Груди, живіт, стегна – все було умовне, все перетікало в усе, але все було чимось єдиним, цілісним, сяючим. Невже так виглядає кожна жінка? Невже саме такі Ліоз, Нія? І він, Габр, лише трохи незграбніший, худіший, тут, поміж сотень жінок. Якби вони знали себе!

Його притягувало бажання знову забитися між них, пережити мить неналежності

собі. Заплющені очі, усмішки, груди, що стирчать врізнобіч, чорні трикутники внизу живота... Чоловік побіг до металевих сходів, що спускалися від люка. Він не знав цих почуттів, не знав і боявся. Бажання забитися між тіл, забути про себе – воно було таким солодким. І можна було обдурити себе: переконати, що немає ні Міністерства контролю, ні Окса, ні мегаполіса. Тільки ця зала для купань, темна і гаряча зала забуття. Але мегаполіс був, і було Міністерство контролю – не тут, у закритому бункері, а взагалі. Значить – скрізь.

...Агент Окса – Ширп, вів Габра на операцію. Вони мали пройти в Центральний Ліфтарій і піднятися у відсік Електронного Квадрату. Габр бачив уздовж доріжки довгу шеренгу озброєних істот. Ширп сказав: "Тепер це вже кінець, ви зрозуміли? Тепер ви вже не зможете стрибнути в магніт-блок". – "Звідки ви все це..." – "Послухай, хлопче, – сказав Ширп. – Ми не діти. У нас кругом свої люди. У Міністерстві контролю, в спецчастинах. Ми знаємо про все, що вони задумують. Я тобі гарантую: ти вийдеш звідси тільки мертвий або сліпий. Помилки вони не повторять. Ну?" Габр отримав блок, його провели повз пропускний пункт. Усе було продумано. "Ти не можеш відкрутитися, ти загнаний. Тебе загнали в кут, ти зрозумів? Твій опір безглуздий", – сказав Ширп. Габр ішов за ним, приголомшений раптовістю того, що відбувалося. Він не сподівався зустріти цю людину, опинитися притиснутим до стіни, коли здавалося, що Окс уже забув про нього.

Вони пройшли всередину Центрального Ліфтарію, зайшли до кабінки. Ширп сказав, що тут так контролюють підступи до входу і сам вхід, що не вважали за потрібне ставити контролери у самих коридорах і в Залі. Габру залишалося оминати вісьмох чергових. Габр тихо, на кінчиках пальців, кинувся бігти вздовж широкого напівтемного коридору. Була мить, коли йому дуже захотілося розвернутися, пробратися назад крізь вхідний пристрій і шість контрольних будок, проникнути до Ліфтарію і... Але порятунку не було, він це знав.

Головний Зал – це було величезної площі приміщення, на три чверті заповнене апаратурою. За пультами управління сиділи дивно вдягнені люди, їх було п'ятеро. І ще одна річ вразила Габра: в цьому приміщенні були якісь отвори в стінах, в одному з яких було видно край сліпучого величезного, круглого – сонця. Габр звернув до апаратури, що була розташована в кутку зліва. Там, біля самої підлоги, згідно з інструкціями, отриманими від Окса, містився потрібний блок. Габр опустився на одне коліно й, озирнувшись на схилених над пультами чергових, почав відкручувати болт, який випирав над поверхнею.

"Що це ви робите?" Габр сіпнувся і завмер: п'ять чергових у дивному одязі сиділи півколом до нього. Очі їхні були розплющені і спрямовані на нього.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Частина III

Пан Річардсон привів Габра у Тихий Куточок – селище біля самого моря, за лісом,

який частково приховував стіну мегаполіса. Будинки у селищі були невеликі, з похилими дахами, з вікнами, з стінами не з бетону і не з заліза. Всі будинки були світлі, чистенькі, і такі само світлі, одягнені в яскравий одяг були люди, що з'являлися зрідка на дорозі. Усі вони йшли дуже швидко, з широко розплющеними очима, анітрохи не боячись наштотхнутися на перешкоду. Подекуди біля будинків гралися в піску діти.

У будинку Річардсона Габр запитав, чому сліпі не знають, що мегаполісом керують зрячі. Чоловік відповів, що це селище – все, що їм залишилося, все їхнє життя. Їх мало, але це не вони захопили владу. До Вищої Державної Наради належать усі зрячі, а до цього туди входили їхні батьки, а перед тим – батьки їхніх батьків, і ланцюжок цей губиться в далині часів. "І ви собі спокійно керуєте мільйонами, навіть не замислюючись, хто вам дав таке право?" – спитав Габр. "А який сенс замислюватися? – відповів Річардсон. – Що від цього зміниться? От ви нас засуджуєте, а самі готові були позбавити життя мільйони цих нещасних". Пан Річардсон сказав, що зрячі – не злі чудовиська, і якби вони відмовилися від влади, мегаполіс не зміг би існувати. Габр сказав, що незрячі могли би самі управляти.

Річардсон покликав свої дочку Наталі, познайомив з Габром і сказав: "Уявляєш, він вважає, що незрячі могли б самі керувати мегаполісом". Річардсон розповів, що незрячі правлять на всіх нижніх щаблях. А зрячі – тільки вгорі, звідки все видно. У кожній регіональній Нараді Голова – зрячий, бо хтось один на місці має бути залучений до таємниці їхньої влади. Габр був здивований, коли дізнався, що все придумано не зрячими, а кимось, про кого навіть зрячі не знають.

Річардсон сказав, що зрячі відрізняються від Окса Нюрпа і його спільників тим, що хочуть знати наслідки того, що роблять. Зрячим не все одно, що трапиться, якщо "справедливість буде відновлена". І оскільки вони дуже і дуже невпевнені у наслідках, вони просто нічого не роблять, бояться щось міняти. Ось, скажімо, така дрібниця: нехай загін спеціально вихованих змалку незрячих виросте зі свідомістю, аналогічною зрячим. Тобто начиненим усіма знаннями про істину. І ось вони їх посадять замість себе. Що з цього вийде? Новий клан, і не більше.

Річардсон залишив Габра наодинці з Наталі. Дівчина спитала, чи він насправді хотів зупинити мегаполіс. Габр відповів, що не знає, і спитав, чому його не осліпили. Наталі розповіла, що осліплюють не вони, а незрячі. У Міністерстві контролю зрячий лише міністр. Вся Служба Безпеки складається з незрячих. Ніхто, окрім міністра, нічого не знає про зрячих. Лише вони самі знають про себе.

Габр і дівчина вийшли прогулятися. Наталі говорила, що зрячі навіть бояться сліпих, у зрячих тільки авторитет Вищої Влади, а це так непевно. Габра ловили не вони, а сліпі, у них є свої служби, для яких він – хворий. "І ви, самі зрячі, могли би спокійно спостерігати, як таку саму, як ви, людину, позбавляють найдорожчого?" – спитав Габр. Дівчина відповіла, що це все дуже складно: "Ми дивимося на них здалеку, адже ми бачимо цей світ. Це створює прірву між нами і мегаполісом. І все, що робиться "у сліпих", навіть прозріння, осліплення, – все це там, не в нашому світі, розумієте? Все це "у сліпих"".

Виявилося, що зрячі прикуті до мегаполіса, усі ходять туди на службу. А оскільки зрячих мало, то від самого народження їх готують до служби. "Чому ви не підете?" – спитав Габр. "Куди?" – "Далеко-далеко". – "Навіщо?" Він був здивований: "У вас така влада, ви на вершині, над усіма... І ви... ви ходите на службу, ви прикуті до цього страховиська... Є ж інше життя... Ну, невже вас не кличе далекий простір?" – "Далекий простір?.. А, далечінь... Не знаю... Ні, напевно... А навіщо? І що там будеш їсти? У нас тут своє щастя, свій світ. А від щастя навіщо йти?" – відповіла Наталі.

У свій щоденник Габр записав, що коли дізнався, що зрячі керують усім, то мало не збожеволів. Але тепер починає розуміти, що все набагато складніше. Як же помиляється Окс! Він не менше сліпий, ніж інші. Габру у Тихому Куточку чомусь так само душно, як і в мегаполісі. Він не розумів, як можна мати очі і не бігти далеко-далеко, подалі від чудовиська, від задущливого життя... Зовні зрячі всі такі радісні, впевнені, але коли запитаєш їх про що-небудь, вони зразу звертають на проблеми мегаполіса. Вони дивляться на нього – і не можуть відірвати очей, він ніби зачарував їх навіки. Вони всі живуть мегаполісом, у них нема бажання СВОГО життя. Щоранку Тихий Куточок порожніє: гвинтоплани забирають їх усіх на службу. Звичайно, у зрячих немає проблем із житлом, із їжею, з одягом. Але яке це має значення? Що вони живуть багатше за сліпих, користуючись владою? Можливо, вони радіють, що є вищою кастою, але Габру це чуже...

Після появи у Тихому Куточку Габра, у світі зрячих усі обговорювали це. Кореспонденти брали інтерв'ю у високопосадовців, у газетах з'являлися статті з протилежними думками щодо цього всього. Наприклад, один високопосадовець повідомляв якомусь кореспонденту, що Габра не віддадуть у руки сліпих. Та одночасно усіх прозрілих вони не забирали у Тихий Куточок, бо боялися порушити існуючу рівновагу. Габра прийняли, бо він вислизнув з рук сліпих, яким невідоме місце його знаходження. Звичайно, Габр хотів зупинити мегаполіс, і це злочин. Але зрячі можуть його зрозуміти краще, ніж сліпі. Він вирвався зі світу сліпих і прийшов до зрячих. Поводить себе досить пристойно і проявляє неординарне мислення.

У пресі зрячих з'явилася стаття про Окса Нюрпа. Зрячі вважали, що ця таємнича терористична організація існує вже тривалий час. Але від сліпих важко довідатися щось про цю організацію. Проте сталося дві гучні події: організація Окса налетіла недавно на диспансер Міністерства контролю і відправила в Головний Зал ЦЕУ Габра. Все це показувало, що люди Нюрпа мають потужне озброєння. Але цікаво те, що сліпі ніяк не можуть їх спіймати у мегаполісі, де кожен квадрат начинений акустичними датчиками та електронними індикаторами. Можливо, база Окса розташована поза мегаполісом. Однак система відстеження довколишнього простору виключає наявність в оглядовому радіусі невідомих об'єктів. Раптовість і своєчасність появи людей Окса Нюрпа переконують, що база знаходиться десь зовсім поруч. Ця група хоче замахнутися на життя мегаполіса. Але для чого це, чому вони не грабують усіх підряд, всіх поспіль не вбивають? Окс належить до рідкісного розряду так званих "прозрілих сліпих", тобто він прозрів, а потім був насильно осліплений службами безпеки. Багато

зрячих навіть висловлювали своє захоплення "борцем". Вища влада керується гаслом: "Нехай сліпі роблять зі сліпими що хочуть", але у випадку Окса, якщо природа робить виняток і сліпий стає зрячим, то чи не краще було не прирікати таких людей на осліплення? А що, як сліпі почнуть прозрівати масово? Що тоді? Можливо, з'явиться другий, третій Тихий Куточок. А якщо всі прозріють, і не залишиться сліпих? "Ми жаліємо сліпих, ми благодійники, і нам так подобається ця наша жалість, це наше добродійство, що ми вже не мислимо себе без цього. "Ау! – хочу я крикнути. – Ми вже не мислимо себе без сліпих. То що, нехай заради цього осліплюють всіх, хто прозріє?" – такими словами закінчувалася стаття невідомого оглядача.

На цю статтю відразу з'явилася відповідь опонента. Журналіст писав, що прозрілі мільйони можуть перетворитися на божевільний натовп. Вже принаймні 17 числень існують Державне Об'єднання і мегаполіс. За цей час змінилися тисячі поколінь. Тисячі поколінь і сліпих, і зрячих. І чомусь за весь цей час не тільки не сталося масового прозріння сліпих, але були числення, в які не траплялося жодного прозріння! Автор статті вважав, що бачити в сліпих потенційних зрячих і на цій підставі жаліти їх – може, і благородно, але безглуздо. У цьому світі кожному своє: зрячі повинні радіти світу, який бачать, а сліпі хай живуть своїми радощами і своїм життям. Також автор вважав, що зрячі поза мегаполісом – ніщо.

Ще одна стаття з'явилася з інтерв'ю Ліоз. Журналістом, який спілкувався з нею, описав дівчину так: "невисока сутула істота, напружена і змучена... студентка 126-го прим-університету, за словами однієї її знайомої, "без п'яти хвилин дружина" Габра Силка". Під тиском батьків вона погодилася дати коротке інтерв'ю газеті. Хоч інформація про подію в Головному Залі ЦЕУ була у світі сліпих невідома, батьки Ліоз сказали, що Габр – жахлива людина, що принесла горе в сім'ю. Ліоз не підтвердила цих слів. Вона говорила, що "не звинувачує його ні в чому", вважає, що він не в собі, і шкодує його. Під час інтерв'ю з дівчиною стався нервовий напад, упродовж якого вона кричала протилежне тому, що говорила перед цим. Вона кричала, що її хлопець прекрасна людина, що вона ненавидить всіх і насамперед себе і хоче, щоб їй дали спокій. Після цього вона впала зі стільця і почала битися в судамах.

Тим часом Секретар Вищої Державної Народи Б.-М. Річардсон дав інтерв'ю про Габра. Чоловік вважав, що судити Габра не можна, у світі зрячих не було навіть в'язниць, бо усі жили мирно. Річардсон вважав, що Габр – щирий і приємний чоловік, якого шантажувала банда Окса. До того ж, Габр не знав про існування у мегаполісі зрячих, як не відають про них усі інші мільйони жителів. На думку секретаря, безглуздо віддати його до рук сліпих, щоб ті судили його і посадили за ґрати.

Окс Нюрп не здавався і його агенти шукали Габра, щоб передати записку. У ній Окс наказував продовжити операцію, бо "Світ, побудований на брехні, повинен зникнути!" До записки додавався блок №2.

Наталі і Габр проводили час разом. Дівчина говорила йому, що їй подобається її життя, її дім і селище. Наталі повідомила, що скоро Габр стане Міністром зайнятості, буде жити тут, зі зрячими. "Мене навіть не питають, ніби мене і немає". – "Ви не

можете не погодитися. А куди вам подітися? Ви ж не можете жити зі сліпими". - "Там усі мої знайомі, друзі. Моя мати теж сліпа, ви знаєте?" Наталі відповіла, що це все вже минуле, але він буде працювати кожного дня у мегаполісі, матиме щасливе і забезпечене життя. У нього мають бути дружина і діти. Як у всіх. Його усі будуть любити. Слова дівчини дивним чином заспокоювали його, ніби справді вся складність, від якої він так втомився, зникла. І минуле справді кудись віддалялося разом із матір'ю і Ліоз, старим музикантом і Оксом, друзями дитинства і людьми з Міністерства контролю.

Наталі закохувалася у Габра, вона писала про це подрузі Берті у листах. Писала, що порвала з колишнім хлопцем, мріє вийти за Габра та народити дітей. Габр уявлявся їй безпомічною великою дитиною чоловічої статі, вона жаліла його, божеволіла, коли він плакав. Наталі не було соромно за свої дрібні земні мрії, вона прагла тихого сімейного щастя.

Призначення Габра Міністром у справах зайнятості знову викликали суперечки у пресі. У одній газеті йшлося про те, що у світі зрячих є ряд етичних проблем. Наприклад, проблема людяності. Зрячі усвідомлюють, що знають істину, деякі колись йшли до сліпих і розповідали, що люди можуть бачити. Але це завжди закінчувалося дуже погано. Здається несправедливим, що зрячі сидять "на вершині" і всім керують, а мільйони не знають, не відають, не підозрюють про головне: про світло, про зорі, про те, хто ними всіма керує. Комуś може бути вигідно подати зрячих як чудовиськ, нахабних і хитрих монстрів. Але чи це насправді так, можуть судити лише зрячі. Бо вони живуть всередині системи, кожен із зрячих, щойно народившись, потрапляє в полон залізних обставин. Їхнє становище, влада, не кажучи вже про зір, обрані не ними особисто. Так само і таємниця, яка відгороджує їх прірвою від світу сліпих, не ними вигадана. Це реальність, із якою зрячі змушені рахуватися.

І не можна звільнитися від мимовільного відчуття, що мільйони сліпих, які снують рівнями, - це мурахи. Є рок, що нависає над сліпими, над мегаполісним світом, над усіма. До всесильних зрячих підкрадається почуття провини. Але зрячі, так само як і сліпі, підвладні долі. І звідки, власне, взявся мегаполіс? Адже не може бути, щоб він був вічно. Звідки стільки сліпих, чому вони сліпі? Чому мегаполіс так задуманий, що без управління зрячими життя в ньому відразу згасне? Чому не можна розповісти сліпому про світ? Чому він нічого не зрозуміє? Або якщо зрозуміє, чому збожеволіє? Якщо подумати глибоко, всі підвладні року, підвладні якійсь незбагненній таємниці. І це має зняти з душі зрячих тягар провини.

Особистість Окса Нюрпа і тероризм став темою стереовізорної передачі для зрячих. У ході цієї передачі усі дізналися, що Окс не становить загрози, хоч дії його організації є тероризмом явно політичного забарвлення (у мегаполісі існували менші банди, які просто грабували і вбивали). Пан Радник переконав глядачів, що підстав для занепокоєння немає: Окс Нюрп і його люди вважають, що вище управління мегаполісом перебуває в руках сліпих. Ймовірно, терористами керувало і керує почуття помсти або щось подібне. Їхні дії говорять про те, що їхня програма руйнівна. Одна з

версій говорить, що в групі Нюрпа зібрані ті, хто мав щастя прозріти і згодом був осліплений. Принаймні, сам Окс Нюрп належить до таких виняткових у середовищі сліпих людей. Та мегаполіс за будь-яких дій Окса буде діяти завжди. Навіть спроба непомітного проникнення до Головного Залу ЦЕУ і заміни "життєво важливого блоку" ні теоретично, ні практично неможлива. Навіть якщо відключити всі системи спостереження і контролю, то як можна замінити блок на очах у бригади зрячих, що постійно чергує в Головному Залі? Те, що терористи пішли на цей абсурдний крок, зайвий раз доводить, що вони вважають, ніби верховне управління мегаполісом здійснюється самими сліпими. Але є ще й другий момент: хоча блок, який передбачалося замінити, насправді відіграє істотну роль в управлінні орієнтацією мільйонів людей, наївно думати, що так просто можна його замінити. Навіть якщо б його і вдалося замінити, нічого не сталося б. У гіршому випадку, якщо Головний Зал буде знищений, відразу увімкнеться Головний Зал № 2. Але Головний Зал №1 оточений зоною безпеки, і будь-який військовий чи бодай схожий на військовий об'єкт, який входить у цю зону, відразу знищується. Вимкнути зону безпеки немислимо. Навіть жоден зрячий не володіє інформацією, як відключити зону безпеки. І жоден зрячий, за найбільшого бажання, не зможе зупинити мегаполіс.

Почувши це, учасники передачі були здивовані. Відразу виникли питання: "Хто ж ми, зрячі, в цьому мегаполісі? Якщо ми не владні над тим, чим управляємо?", "Які ми володарі? Інакше треба запитати: ми хто, якась функція? Управлінська функція і все? Досі ми вважали себе володарями", "Хто створив Державне Об'єднання, мегаполіс такими як вони є?" "Ми вважали, що мегаполіс у нашій необмеженій владі. Тому тільки ми його любили, ставилися до нього як до свого дітища". На ці питання ніхто не знав відповіді.

У комфортному кабінеті з вікнами Габр працював Міністром зайнятості. Міністерство знаходилося на державному рівні в Квадраті управлінських структур. Для сліпих це був звичайний квадрат 18М-126-Х. Зовсім поруч, через дорогу з контрольною смугою, розташувалися їхні житлові контейнери. Усі документи, видрукувані алфавітом зрячих, Габр ставив у спеціальну машину, яка робила їх доступними сліпим. Це була ще одна хитрість, одна з багатьох, якими користувалися зрячі, щоби зберегти свою найбільшу таємницю. Весь штат Міністерства складався зі сліпих.

Працюючи, Габр часто дивився через вікно на сірих істот у накидках, із опущеними головами, які сновигали вулицями мегаполіса. У Тихому Куточку його чекала Наталі, з якою вони уже стали парою. Скоро у них буде весілля. Наталі перша запропонувала Габру одружитися, він сказав "Добре". Потім дівчина переконала батька, що заміжжя їй необхідне, і вони з Габром кохають одне одного.

Габр часто думав, що він тут робить. Навіщо це потрібно? Він послухався Наталі, діватися не було куди. Але він міг піти із Тихого Куточка. Чому він не пішов? Він розумів: його відразу намацають і виловлять. І тоді все. Так, він не міг нікуди піти, навіть якщо би досі хотів. Тут він Міністр, він недосяжний. А виловлений у відкритому полі службами безпеки сліпих він – кримінальник, психічно хворий, який підлягає

осліпленню. Він Міністр, але невже цим має скінчитися диво його прозріння? Чи варто було прозрівати? Яким він був вільним тоді, на самому початку, коли вже не був сліпим, але був іще ніким... У далечині, в далекому просторі, був весь сенс.

Габр подзвонив до професора Мокра і сказав, що той мав рацію щодо книжок, у яких були пусті сторінки. Чоловіки домовилися зустрітися, але професор поспішав, бо його дочка зібралася народжувати. Потім Габр подзвонив до Ліуз. Вона підняла трубку, але мовчала. Потім почувся різкий звук, ніби впала трубка, чийсь різкий голос іздалеку, якісь збуджені голоси і все. Хтось натиснув на важіль.

Тим часом Окс Нюрп видав постанову для Об'єднаного Штабу Збройних Сил. Окс наказував знайти місцезнаходження Габра Силка з подальшим його захопленням і доставкою на базу.

Гвинтопланом Габр полетів у квадрат Мічхок до професора Мокра. У залізній багатоповерховій коробці, де була суцільна темрява, Габр мало не заблукав. Він раз у раз натикався на стіни і кути поворотів. У ньому прокидалося забуте, і це лякало. Близький простір не зник, він причаївся в ньому. Габр раз-у-раз натикався на професора, який повільно рухався попереду. Він уже не знав, розплющені чи заплющені в нього очі. У непроглядній пітьмі не можна було нічого розрізнити.

Габр розповів про книжки з порожніми сторінками. Професор не здивувався і спитав, чи існують якісь спеціальні органи сприйняття. "Так, – видихнув Габр. – У мене ці органи". Професор сприйняв це спокійно, він здогадувався про це. Мокр спитав, чи працює Габр над своїми дослідженнями. Він відповів, що став Міністром зайнятості, і всі найвищі посади займають зрячі. Габр очікував усього, тільки не такої реакції. Професор, було чути, попивав оргнапій, був спокійний. "Яка різниця, хто управляє мегаполісом? Зрячі... Що таке зрячі? Якщо я правильно зрозумів, у них є додаткові органи сприйняття. Це для мене не новина. У нас в університеті викладає людина, яка сприймає ультразвукові хвилі, чесне слово. Я сам, якщо хочеш знати, маю певні здібності. А ти знаєш, що десять числень тому люди не сприймали дельта-випромінювань? Ми не знаємо, на що здатна людська природа. Ми загадка для самих себе", – говорив професор. Габр не сподівався такого від професора. А той сказав: "Яка різниця, як ти читаєш книжку – пальцями або, як ти кажеш, очима? Життя одне – ми всі люди: всі живемо, всі дихаємо, народжуємо собі подібних. Порівняно з тим, що хтось там зможе додатково сприймати ультразвук або електромагнітні хвилі, від цього нашої спільності не убуде... А взагалі-то, хлопчику мій, кожен зайнятий своїм життям, ти це зрозумій. Мені здається, ти цього досі ще не збагнув. Кожного в кращому випадку цікавить, хто його найближчий начальник. А найвища влада... Хто до неї доторкався?"

...То телевізору показували інтерв'ю з Габром ("А зараз перед вами виступить кандидат у члени Вищої Державної Наради, Міністр у справах зайнятості Габр Силк"). Габр лежав на дивані і дивився передачу. Ніхто не знав, що недавно він був у професора Мокра. А професор Мокр і сліпий світ нічого не знали про його інтерв'ю, про те, що він – у той час як мільйони були зайняті своїм близьким простором на всіх рівнях, у глибині залізобетону – він у цей самий час перебував у Тихому Куточку, на ось

цьому дивані.

Ведучій програми подобалися його відповіді, вони хотіли почути, що він, людина з того світу, щасливий жити в їхньому вимірі, вони жадали почути нарешті з вуст самого сліпого (унікальний випадок!), що він віддає перевагу життю в Тихому Куточку порівняно з життям у мегаполісі. Але водночас, говорячи те, що від нього чекали, він постійно, а особливо тут, лежачи на дивані, відчував, хто він для ведучої, для візоглядачів. Чим викликана цікавість до нього. Звичайно, він був і залишиться сліпим. Сліпим, який тепер живе з ними і є одним із них. Але... але всі чекають подяки. Всі чекають його радості. Він зрячий, але сліпий.

Він не міг розповісти Наталі про те, що його турбувало, бо сам не до кінця розумів. Як він розповість їй про Мокра? Як вона зрозуміє, що він відчував, коли професор не звернув уваги на його зізнання і залишив наодинці з істиною? Відтоді як вони стали жити разом, вона перестала ним "керувати", а завжди догоджала. Він став центром, а вона почала кружляти навколо нього. Наталі зробилася раптом м'якою і до роздратування поступливою. І серце його тануло, тануло, він злився на себе за це, але нічого не міг зробити. Вона огортала його якимось димом, розслабляла. Провести все життя в приємному забутті – чому б ні? Габр розумів, що дружина пишається, що він Міністр, скоро буде членом Вищої Державної Наради. Є минуле, в якому нічого ось цього не було. У нього була – і є – Ліюз. Чи є? І Ліюз, і Нія, так. Дивна жінка. Була Прозора Пляма.

Чому він так не любить Наталі? Ні, тут інше. Він відчуває силу тиску: все влаштовано так, як вони хочуть. Все зроблено як вони хотіли: він став Міністром, він одружився, він живе в цьому будинку, ходить на службу, він дає ті інтерв'ю, які потрібно. Він уже забув, що він хотів, а що – вони. Найстрашніше, що Наталі нічого не розуміє. Їй добре вже тому, що він щодня повертається з роботи. Він створює їй щастя. А він живе як чиясь тінь. Маска у спілкуванні з підлеглими в Міністерстві, маска на стереобаченні, маска в розмовах із паном Річардсоном.

Габру подобалося світло, чистота, ванна з гарячою водою. Він уже встиг випробувати це не раз. Ці блаженства, життєві задоволення. Та все не так. Нудьга біля стереовізора, а потім нудьга у ванні, і завтра знову в міністерський кабінет. Вся біда в тому, що був світ – до нього – світ, про який він не мав поняття, Тихий Куточок, – і в цьому світі було вакантне, незаповнене місце. Потрібен був Міністр – Державному Об'єднанню, і чоловік – зрячій дівчині, дочці пана Річардсона. І ще якийсь сліпий, що оселився би в Тихому Куточку, – він був потрібний усім зрячим. Для повного комплекту не вистачало "колишнього сліпого серед нас". І він – собою – Габр Силк – заповнив одразу всі ці дірки. Він один. Були не його потреби, а потреби світу, про який він учора нічого не знав. Ось, власне, і все. Весь фокус. Він заткнув собою порожнечі. І далі має бути гвинтиком вічної неіржавіючої машини.

Навіщо він це все зробив? Навіщо він пішов на все це? Хіба він вимріяв це життя? Хіба йому потрібні були міністерство, влада, ось цей будинок? Йому, Габрові Силкові. Тоді навіщо він це зробив? Навіщо він вліз у не своє життя?..

Повідомлення Секретаріату Вищої Державної Наради: "Учора ввечері, близько сьомої години, групою невідомих викрадено кандидата у члени Вищої Державної Наради, Міністра у справах зайнятості Габра Силка. Як повідомляють очевидці, під час захоплення було використано не менше десяти гвинтопланів. Для з'ясування обставин події створена спеціальна державна комісія на чолі з паном Б.-М. Річардсоном... Введено особливий режим охорони Тихого Куточка".

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Частина IV

У листі до подруги Берти Наталі писала, що не хоче жити. Вона знала, що Габр був з нею нещасливий, але вона вірила, що зможе йому згодом дати більше. Його щось гризло, а вона нічого не могла зробити. А тепер усе пропало, його більше немає. Ніхто нічого не знає ні про нього, ні про тих людей.

...Тим часом Габр намагався переконати Окса, що в Управлінні мегаполісом беруть участь зрячі. Генерал Окс не вірив, кричав на Габра, докоряв, що вісім його хлопців загинули тоді, коли звільняли його від осліплення, а ще двох підстрелили, коли вони викрадали Габра. Окс сказав, що днями Габр буде доставлений у Головний Зал і замінить блок. Тепер за ним по п'ятах слідуватиме їхня людина. Йому не відкрутитися. Якщо спробує сачконути, буде знищений разом із Електронним Управлінням. Габр сказав, що ЦЕУ не можна розбомбити. Та Окс далі не вірив.

...У щоденнику Габр записав, що відчуває тепер лиш страх. Він знову став ніким. Може, у Тихому Куточку, і було єдино можливе щастя? Але у ньому постійно щось бунтувало. Чого він хотів? Чого йому не вистачало? А тепер не вистачає Наталі – хіба не смішно? Коло замкнулося. Він знову в тій точці, де був, і йому знову треба пройти тим самим шляхом у Головний Зал ЦЕУ. Потрапити до рук спецслужб сліпих, навечно втратити світло. Знову все те саме. І там, у Головному Залі, знову зустріти зрячих. Знову віддати себе їм до рук. Як колись. Як вони візьмуть на цей раз? Так само? Чи вже по-іншому?

"Із газети "Новини Вищої Державної Наради": Терористи знищені. Сьогодні вранці група з вісімнадцяти важких гвинтопланів на великій швидкості вторглася в зону безпеки Центрального Електронного Управління і була знищена системою аварійного захисту ЦЕУ. Жоден із терористів не врятувався".

...Нія і Габр сиділи обличчям до мегаполіса і заливу. "Ви впевнені, що нас не впіймають?" – "Нізащо, – засміялася Нія. – Я вже перевіряла ці штучки, – вона поплескала себе по видутій кишені. – Я ж була вже тут". У жінки були нейтралізатори. Вона давно думала втекти, навіть тоді біля озера мала нейтралізатори. "Чому я не запропонувала тобі тоді? А хіба я тебе знала?" – "А тепер?" – запитав Габр. "Тепер я тебе краще знаю. Ти пройшов колами. Колами пекла".

Нія була зряча, але ніхто в Прозорій Плямі про це не знав. Вона звільнила Габра, коли його вдруге викрав Окс. Тепер вони тікали, йшли уже цілий день.

Габр запитав Нію, чому Окс і його люди не пішли звідти, якщо мали нейтралізатори. Жінка відповіла: "Ти зрозумій: вони сліпі і їм нема куди йти. У них немає далекого простору, як у нас". Габр ще спитав, чому ж зрячі не прилетять і не виявлять Прозору Пляму. Нія сказала, що зрячим це просто не потрібно, в них і пошукових служб немає. Вищі влади не втручаються у справи сліпих.

Нія говорила, що їм доведеться довго йти, можливо, все життя. Вони підуть туди, куди хотів Габр, куди прагнула його душа. Якщо десь і є люди, то зовсім інші, і життя там не схоже ні на що. Вони пізнають їх – і підуть далі. "Ми будемо щасливі з тобою. Як ніхто". – "Як ніхто", – прошепотів Габр.

Вони йшли до гаю, коли раптом почули далекий гуркіт. І тієї ж миті якийсь яскравий спалах освітив в одному місці, майже під хмарами, мегаполіс. І знову долинув грім, і ще спалах. Нія сказала: Можливо, це Окс..." і поквапила Габра йти далі. На мить Габр іще затримався на вершині. Йому потрібна була ця мить наодинці з собою. Там залишалося його минуле. Мати, Ліоз, Наталі. Що робить зараз кожна з них? Якщо б їх було не троє, а одна, можливо, він би кинувся бігти – так несподівано натяглися, так занили нитки рідності. Але він не міг прибігти до них усіх і жити з усіма відразу. Ось ті, хто колись любив його. Хто, мабуть, любить його і зараз! Кожна по-своєму, але любить. А більше... Більше не любить його ніхто на цій землі. Немає більше нікого. Ніде. Наступної миті він розвернувся і побіг вниз по схилу в згуслу темінь, в якій розчинилася Нія.

Епілог

Минуло багато часу після зникнення Габра. Наталі пише листа до подруги Бerti, у якому розповідає про Жаклін – їхню з Габром дочку. Вона народилася зрячою. Дівчинка уже навчилася говорити дідусеві "Привіт!" кожного разу, коли він повертається з роботи. Тільки не вимовляє всіх звуків. Жаклін все більше стає схожа на Габра. Якби не вона, Габр поступово став би мертвим болем і все. А так він живий – у Жаклін його очі і його губи.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу